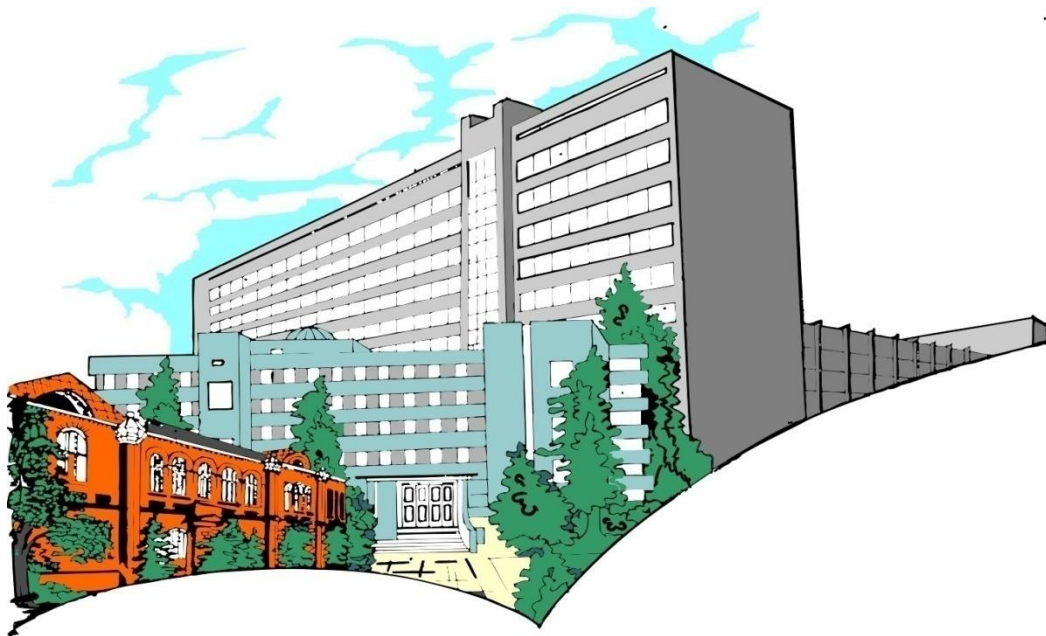

**Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет**

СТУДЕНТСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

Випуск 7

Херсон
2022

УДК 378.4

С 88

Затвердила вчена рада Херсонського державного університету
(протокол від 28.02.2022 р. №14)

Голова редакційної колегії:

Сергій Омельчук, перший проректор.

Члени редакційної колегії:

*Наталія Головка, Сергій Думасенко, Наталія Ільїна, Тетяна Козакова,
Тетяна Попович, Сергій Сімченко, Оксана Москвичова, Людмила Харченко-Баранецька,
Олександр Черемісін, Юлія Юріна.*

Студентські наукові студії: збірник наукових праць.

Херсон: ХДУ, 2022. Вип. 7. 48 с.

ISBN 978-617-7090-32-7

У збірникові представлено результати наукових досліджень здобувачів вищої освіти у царині економічних, технічних та гуманітарних наук.

ISBN 978-617-7090-32-7

© ХДУ, 2022

ЗМІСТ

Блажко В. О. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ЛЕКСИКИ В АНГЛОМОВНИХ СЕРІАЛАХ: НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОМОВНОГО ПЕРЕКЛАДУ СЕРІАЛУ «HOW TO GET AWAY WITH MURDER/ ЯК УНИКНУТИ ПОКАРАННЯ ЗА ВБИВСТВО».....	4
Гаврилюк Т. В. СТАТЕНЕ ВИХОВАННЯ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ЗАСІБ ПОПЕРЕДЖЕННЯ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА ПРОТИ НЕЇ.....	9
Зверяк Є. Ю. ТЕМА ВІЛ/СНІДУ В УКРАЇНСЬКОМУ МЕДІАПРОСТОРІ (ПРАВОНАХИСНИЙ АСПЕКТ).....	12
Ільїна Т. О. ЕСТЕТИЗАЦІЯ ТА ТЕАТРАЛІЗАЦІЯ ЯК СКЛАДОВІ КУЛЬТУРИ ПОСТМОДЕРНІЗМУ.....	15
Коршун Ю. К. ОСОБЛИВОСТІ РЕКРЕАЦІЙНОГО ВИКОРИСТАННЯ МОРСЬКОГО БЕРЕГА КІНБУРНЬСЬКОГО ПІВОСТРОВА	17
Костюк Н. В. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДОТРИМАННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ЖІНОК- ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВИЦЬ ЗСУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	22
Мазур Д. В. ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛЬНОЇ ТА НЕВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ДІТЕЙ ЗІ СПЕКТРОМ АУТИСТИЧНИХ ПОРУШЕНЬ	25
Мазур Д. В. МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ РОЗВИТКУ КОМУНІКАЦІЇ У ДІТЕЙ ІЗ РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ	29
Пуняк Д. Р. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МЕДИЧНИХ ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ (НА ОСНОВІ УКРАЇНСЬКОМОВНОГО ПЕРЕКЛАДУ ГОТИЧНОЇ ПОВІСТІ Р. СТВЕНСОНА «THE STRANGE CASE OF DR. JEKYLL AND MR. HYDE»/ «ХИМЕРНА ІСТОРІЯ ДОКТОРА ДЖЕКІЛА ТА МІСТЕРА ГАЙДА» М. СТІХИ).....	32
Раєв Д. Г. САМОКОНТРОЛЬ ЗА СТАНОМ ЗДОРОВ'Я УЧНІВ ПІД ЧАС САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ.....	36
Резнік К. С. ПЕРСПЕКТИВА РОБОТОТЕХНІКИ ЯК ЧАСТИНИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	38
Саніна К. А. ЖІНКА СЕРЕДНЬОГО ВІКУ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН: ГЕНДЕРНО-ВІКОВИЙ АСПЕКТ	40
Шамаль Д. О. ПРО ПРИРОДУ Й ФУНКЦІЇ АКТИВНИХ ДІСПРИКРЕТНИКІВ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ	44
Відомості про авторів	47

Наукова керівниця – кандидатка філологічних наук, доцентка Хан О. Г.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ЛЕКСИКИ В АНГЛОМОВНИХ СЕРІАЛАХ: НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОМОВНОГО ПЕРЕКЛАДУ СЕРІАЛУ «HOW TO GET AWAY WITH MURDER/ ЯК УНИКНУТИ ПОКАРАННЯ ЗА ВБИВСТВО»

У статті розглянуто питання особливостей перекладу юридичної лексики з англійської мови українською. Окреслено роботу перекладача з основними видами кіноперекладу.

***Ключові слова:** кінопереклад, кінотекст, юридична лексика, юридичний термін, еквівалент, дослівний переклад, прийоми й способи перекладу.*

Постановка проблеми. Незважаючи на широке застосування, кінопереклад вважається досі новим віянням у світі перекладу, адже він ще знаходиться на стадії розвитку як галузь перекладознавства. Тому для перекладачів та лінгвістів ця сфера становить неабиякий інтерес, бо якісний переклад – одна з основних складових комерційного успіху кіновитвору як в країні походження, так і поза її межами. А у зв'язку із сучасною тенденцією інтеграції в Україні та в країнах Європейського Союзу постійна модернізація законодавства країн є тим фактором, що привертає увагу до проблем розуміння та перекладу юридичної лексики, адже юридична сфера охоплює відносини між людьми та державами. Отож актуальність викликана потребою в дослідженні особливостей перекладу юридичної лексики в кіноіндустрії англомовних країн та України.

Аналіз досліджень і публікацій. Вивченням техніки перекладу юридичної лексики іноземних правових систем займаються, зокрема, такі науковці: Н. В. Артикуца, О. І. Кононов, В. І. Карабан, В. М. Баранова, В. В. Алімов, Г. П. Проценко та ін. Проте для повного розуміння природи відтворення юридичної лексики з англійської українською мовою в серіалах на сучасному етапі розвитку кіноперекладу тема потребує подальших досліджень.

Формулювання цілей статті. З огляду на вищезазначене, мета цієї статті полягає в розкритті особливостей перекладу юридичної лексики в англомовних серіалах.

Виклад основного матеріалу. Головною особливістю кінотексту є його тісний зв'язок і взаємодія між вербальним і невербальним у художньому зображенні. Саме наявність у ньому вербального компонента й дає нам змогу досліджувати кінотекст у лінгвістичному ракурсі.

Мовознавиця В. А. Кухаренко виділяє деякі основні категорії художнього тексту, які можна прослідкувати і в кінотексті:

- членування (кінотекст може бути розділений на самостійні епізоди);
- зв'язність (як і будь-який художній текст, він неоднорідний: у ньому переплітаються різні сюжетні лінії) [8, с. 75];
- цілісність проявляється в гармонійному поєднанні вербального та невербального, наявності чітких часових і просторових рамок, наявності сигналів про початок (назва, логотип кіностудії) і кінець (фінальні титри, напис «Кінець фільму») фільму [8, с. 82];
- модальність виражає ставлення мовця до дійсності, до оточення.

Таким чином, кінотекст можна вважати особливим видом тексту, якому притаманні характеристики художнього тексту.

На підставі цього ми пропонуємо розуміти кінотекст як зв'язне, цілісне та завершене повідомлення, виражене за допомогою вербальних (лінгвістичних) та невербальних знаків,

організоване відповідно до задуму колективного автора, зафіксоване на матеріальному носії та призначене для відтворення на екрані та аудіовізуального сприйняття глядачем.

Говорячи про переклад фільмів, слід згадати про види такого перекладу. В.Є. Горшкова виділяє наступні:

- дублювання;
- переклад із субтитрами;
- закадровий переклад [3, с. 26, 37, 68].

Особливість дублювання проявляється в тому, що в перекладі актори ніби говорять мовою перекладу. Тут важливим завданням перекладача є правильно адаптувати оригінальний текст для того, щоб досягти співпадіння артикуляції та ритму вимови реплік [3, с. 27].

Переклад із субтитрами є не повним перекладом, який передає інформацію стисло й забезпечує лише семантичну еквівалентність. Субтитрами називають напис на нижній частині екрану в скороченій формі, зрозумілій для глядача, він передає діалоги героїв, а також листи, написи, плакати, слова пісні тощо [3, с. 37-38].

Основні характеристики закадрового перекладу: оригінальний голос актора чутно під перекладом; зазвичай закадровий голос звучить за одну-дві секунди після оригінального й закінчується на декілька секунд раніше [7, с. 86].

Під час перекладу тексту важливо зберегти оригінальний задум автора, розкрити образи персонажів. Перекладач має доволі точно, а головне адекватно передати глядачеві інформаційно-емоційне повідомлення, задум, реалізований акторами фільму/серіалу. Для більш адекватного перекладу необхідно враховувати відеоряд, який створює додаткову інформацію. Через необхідність підлаштовувати особливості однієї мови до іншої, враховуючи розбіжності обох мов, перекладач прибігає до замінів, скорочень та додавання фраз [1, с. 116].

Розглянемо особливості українського кіноперекладу на матеріалі професійного закадрового перекладу на українському телеканалі ТЕТ американського серіалу «Як уникнути покарання за вбивство» («*How to Get Away with Murder*»). Кожна серія серіалу розповідає про якийсь нещасний випадок, злочин, а головні герої мають зібрати, розплутати деталі й допомогти адвокату Анналізі захистити обвинувачуваного в суді.

Ми зробили порівняльний аналіз оригіналу й перекладу кінотексту, тим самим виділивши основні прийоми, які використовувалися при перекладі (135 проаналізованих прикладів), рис. 1.1.:

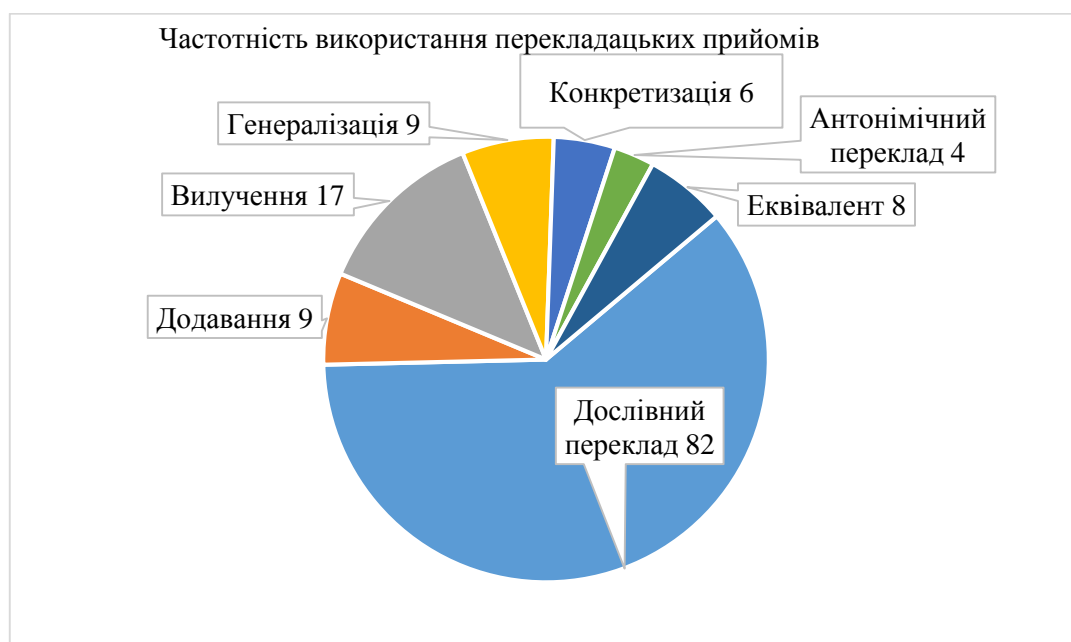

Рис. 1.1.

Згідно з результатами аналізу найбільш частотним прийомом перекладу є дослівний переклад. На нашу думку, це пов'язано з тим, що юридичні терміни, якими насичений серіал, використовуються частіше в суді або в офіційних документах, протоколах, тому вони вимагають чіткого, навіть буквального перекладу. Наведемо приклади використання таких перекладацьких трансформацій: *criminal law* – кримінальне право, *prosecution's theory* – версія обвинувачення, *diminished capacity* – часткова дієздатність, *illegal act* – незаконна дія.

Приєм додання застосовується, коли перекладач відчуває, що необхідно ввести додаткове слово(а), щоб краще передати зміст вихідного матеріалу. Причина цьому – синтаксичні, граматичні відмінності між мовами або із стилістичних міркувань. Наприклад:

ВТ: «*This incriminates my client*» [13] – ПТ: «Це є доказом проти моєї клієнтки» [10]. Фахівець переклав слово «*incriminate*» як «є доказом проти».

Вилучення – явище, протилежне доданню. При перекладі елімінації піддаються слова, що є зайвими, несуттєвими, або «нагромаджують» текст так, що його важко зрозуміти. Тому в кіноперекладі цей прийом застосовується досить часто: завдяки своїй аналітичній природі репліки і фрази англійською мовою коротші, ніж фрази української синтетичної мови, і за той короткий час, поки звучить оригінальна репліка, треба дати адекватний переклад, щоб було й зрозуміло, і коротко, і вкластися у часові межі. Наприклад:

ВТ: «*You just walked into*» [13] – ПТ: «Вляпався» [10]. Перекладач випустив слова «*you*» та «*just*».

Конкретизація або звуження значення полягає в заміні широкого поняття більш вузьким поняттям. Цей прийом використовується в тих випадках, коли контекст вимагає чіткішого значення.

ВТ: «*Stop investigating my people*» [13]. *Investigate* має значення розслідувати, досліджувати, вивчати [9, с. 387]. Але в серіалі ця фраза вживалася в значенні допитувати людей, тому перекладач відтворив: «Не допитуй моїх людей» [10].

Генералізація або розширення вихідного значення має місце, коли перекладач узагальнює поняття, тобто він замінює вужче поняття мови оригіналу на одиницю мови перекладу із ширшим значенням.

ВТ: «*The day of the accident*» [13].– ПТ: «Той день» [10]. Щоб не конкретизувати, що це був саме день, коли стався нещасний випадок, перекладач узагальнив його як «той день», бо з попередніх реплік у серіалі зрозуміло, про який саме день йдеться.

Якщо речення вжито в оригіналі в заперечній формі, то при антонімічному перекладі воно матиме стверджувальну форму:

ВТ: «*Something you were very happy to tell those cops in jail, if you remember* [13]. – ПТ: «Ти так охоронцям у в'язниці казала, пам'ятаєш?» [10].

Загальновідомо, що одним із основних прийомів перекладу термінів є переклад за допомогою лексичного еквіваленту. «Еквівалентом називають постійну лексичну відповідність, яка точно збігається зі значенням слова» [12, с. 243]. Зазвичай ми спостерігали цей прийом при перекладі фразеологізмів та сталих виразів у розмовному мовленні головних героїв. Наведемо приклади:

ВТ: «*Like father, like daughter*» [13]. – ПТ: «Яблуко від яблуні» [10].

ВТ: «*Know the blog inside and out before tomorrow*» [13]. – ПТ: «До завтра вивчити блог **уздовж і уперек**» [10].

Юридичні терміни представлені переважно складними термінами, тому вони становлять проблему при перекладі. До основних прийомів перекладу таких слів відносять [11, с. 95]:

1. описовий переклад;
2. транскрипція;
3. калькування.

Описовим перекладом користуються, коли не існує іншої можливості передачі мовної одиниці через відсутність еквівалентів й аналогів у мові перекладу. Описовий переклад представляє собою відтворення значення слова за допомогою пояснення. Це

використовується для адекватної передачі змісту терміну [6, с. 101]. Але для кінотексту такий прийом не є досить розповсюдженим, бо фахівець має вкласти фразу в певні часові рамки, тому не завжди є можливість удаватися до детального опису поняття.

Наприклад, *credible witness* [13] – свідок, якому можна вірити [10]. В українській мові немає еквівалента для англійського терміну *credible witness*, тому перекладач коротко пояснив цей термін. Але загалом відсутність такого перекладацького прийому обумовлена тим, що у серіалах мова персонажів жива, а отже динамічна, тому в перекладача немає багато часу, а особливо якщо це дублювання чи закадровий переклад, коли мова акторів озвучування має повністю за часом співпадати з репліками оригінальних акторів.

Транскрипція слугує для передачі графічної форми слова засобами алфавіту мови перекладу: *verdict* – вердикт, *motive* – мотив.

«Калькуванням називають відтворення комбінаторного складу слова або словосполучення, при якому складові частини слова (морфеми) чи фрази (лексеми) перекладаються відповідними елементами мови перекладу з наступним складанням перекладених частин без будь-яких змін» [5, с. 23]. Наприклад, *poisoning* – отруєння, *act of self-defense* – акт самозахисту, *prosecutor* – прокурор.

Ми звернули увагу на походження юридичних термінів у серіалі. Уся сучасна правова система ґрунтується на принципах і законах римського права, тому латинська мова зустрічається нерідко в юридичній науці. Перекладач відтворює такі слова прийомом транслітерації: *actus reus* – актус реус (склад злочину), *mens rea* – менс реа – злочинний умисел, *alibi* – алібі.

Уся лексика, яку ми розглянули в серіалі, за своєю будовою поділяється на:

1. Прості слова (одне слово): *trial* – суд, *jury* – присяжні.
2. Складні (два слова): *discovery file* – судова справа, *death penalty* – смертна кара.
3. Словосполучення (складаються із декількох компонентів): *prosecution's original witness list* – список свідків обвинувача, *supplemental arrest report* – додатковий звіт про арешт.

Ми також прослідкували певні синтаксичні типи в юридичній лексиці в серіалі [4, с. 79]:

I. Двокомпонентні словосполучення:

1. Прикметник + іменник у Н. в. однини: *criminal law* – кримінальне право, *alternate juror* – запасний присяжний.
2. Іменник у Н.в. + іменник у Р.в. без прийменника: *defense attorney* – адвокат захисту, *blood work* – аналіз крові.
3. Іменник у Н.в. + іменниково-прийменникова конструкція: *a case of attempted murder* – справа про спробу вбивства, *act of self-defense* – акт самозахисту.

II. Трикомпонентні синтаксичні типи:

1. Прикметник + іменник у Н.в. + іменник у Р.в.: *supplemental arrest report* – додатковий звіт про арешт.
2. Іменник у Н.в. + іменник у Р.в. + іменник у Р.в.: *prosecution's original witness list* – список свідків обвинувача.

Оскільки серіал, який ми досліджували, в основному відображає процеси й поняття в кримінальному праві, то слід сказати декілька слів про криміналістичну лексику. Це така система, основу якої складають поняття криміналістики.

Було виокремлено такі тематичні групи криміналістичної лексики [2, с. 34]:

- 1) Назви об'єктів і предметів криміналістичних досліджень:
 - а) назви дій і процесів: *guilty act* – злочинна дія, *to testify* – свідчити, *self-defense* – самозахист, *discredit the witnesses* – дискредитувати свідків, *post bail* – унести заставу, *arrest* – арешт;
 - б) назви криміналістичних аналізів, експертиз, звітів: *the forensic report* – криміналістичний звіт, *certified death report* – завірений звіт про причину смерті, *the autopsy report* – звіт про розтин, *bench warrant* – ордер на арешт (*warrant* – ордер);

в) складові судового процесу: *deliberation room* – кімната для нарад, *courthouse* – суд, *pretrial prep* – підготовка перед слуханням, *courtroom* – зала суду, *get a mistrial* – анулювати процес, *preliminary hearing* – попереднє слухання, *first stage of voir dire* – етап відбору присяжних, *acquit* – виправдати, *juvenile court* – суд неповнолітніх.

2) Назви видів злочину: *murder* – убивство, *bank robbery* – пограбування банку, *felony murder* – навмисне вбивство, *crime* – злочин.

3) Назви осіб: *assassin* – убивця, *defendant* – обвинувачений, *lawyer* – адвокат, *suspect* – підозрюваний, *jury pool* – присяжні, *judge* – суддя, *prosecution's witness* – свідок обвинувача, *officer* – поліцейський.

4) Назви психічних або фізичних хвороб і станів людини: *anaphylactic shock* – анафілактичний шок, *Stockholm syndrome* – Стокгольмський синдром, *color-blind* – дальтонік, *achromatopsia* – ахроматопсія.

5) Назви органічних чи хімічних елементів та їх сполук, назви лікарських препаратів, речовин, рослин: *anxiety medication* – заспокійливе, *an msg massacre* – побічна дія глутамата натрію, *aspirin* – аспірин.

У ході дослідження ми виявили, що загалом юридична лексика відтворена з англійської мови українською шляхом калькування або підбору еквівалентів, аналогів. Ми також дійшли висновку, що задля адекватного перекладу фахівець має, окрім знання обох мов, володіти знанням з певної галузі, тематики та бути обізнаним з культурною складовою обох країн, а також, як і будь-який досвідчений перекладач, він має вміти вдало передавати зміст повідомлення, зберігаючи при цьому стиль та емоційний відтінок, аби вкластися в часові межі кінострічки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Алексеева В. С. Професійний тренінг перекладача: навч. посібник з усного і письмового перекладу для перекладачів і викладачів. Санкт-Петербург : Спілка, 2005. 288 с.
2. Гапонова Л. Є. Лексико-тематичні групи української криміналістичної термінології. *Наук. вісник Херсон. держ. ун-ту. Сер. «Лінгвістика»* : зб. наук. праць. 2011. №14. С. 32-35.
3. Горшкова В. Е. Перевод в кино. Москва : ИГЛУ, 2006. 278 с.
4. Калюжна В. В. Стиль англомовних документів. Київ : Наукова думка, 1982. 239 с.
5. Карабан В. І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. Київ : TEMPUS, 1999. 317 с.
6. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. Москва : Высшая школа, 1990. 253 с.
7. Кулікова А. Особливості, переваги та недоліки закадрового перекладу аудіовізуальної продукції. *Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських та германських мов і літератур* : матеріали ІХ міжвуз. конф. молодих учених., Донецьк, 2011. С. 85 – 87.
8. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту : навч. посіб. Вінниця : Нова Книга, 2004. 272 с.
9. Мюллер В. К. Англо-русский словарь: 53 000 слов. Москва : Рус. Яз., 1985. 20-е изд.. 863 с.
10. Серіал «Як уникнути покарання за вбивство (Howto Get Awaywith Murder)». URL: <https://userials.pro/749-yak-uniknuti-pokarannya-za-vbivstvo-sezon-1.html>.